

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Γλωσσική Ανάπτυξη

Ενότητα 11: Ανάπτυξη Πραγματολογικών Ικανοτήτων της Γλώσσας

Ευγενία Τόκη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τμήμα Λογοθεραπείας

Γλωσσική Ανάπτυξη

Ενότητα 11: Ανάπτυξη Πραγματολογικών Ικανοτήτων της Γλώσσας.

Τόκη Ευγενία

Επίκουρη Καθηγήτρια

Ιωάννινα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοιχτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- Θεωρητική αναφορά στην ανάπτυξη των πραγματολογικών ικανοτήτων με σκοπό την ορθή χρήση της γλώσσας σε κατάλληλα περιβάλλοντα.

Περιεχόμενα ενότητας

- Πραγματολογική Κατάκτηση
 - Ανάπτυξη Επικοινωνιακών Ικανοτήτων
 - Πραγματολογικές Γνώσεις
 - Κειμενικές Γνώσεις
 - Κοινωνιογλωσσικές Γνώσεις
 - Γλωσσικές Πράξεις

Πραγματολογική Κατάκτηση

Πραγματολογική Κατάκτηση (1 από 8)

- Ένα από τα πρώτα ζητήματα στα οποία στράφηκε η μελέτη των επικοινωνιακών παραμέτρων του λόγου ήταν αυτό των προθέσεων που έχουμε κατά νου κάθε φορά που σχηματίζουμε μια γλωσσική έκφραση -και βέβαια γενικά των προθέσεων πίσω από κάθε έκφραση που ακούμε. Είναι εξάλλου προφανές ότι η δόμηση των γλωσσικών εκφράσεων δεν εξαρτάται μόνο από γλωσσικούς και επικοινωνιακούς κανόνες όλων των ειδών αλλά και από το ίδιο το περιεχόμενο του μηνύματος που θέλουμε να μεταδώσουμε.

Πραγματολογική Κατάκτηση (2 από 8)

- Μια τέτοια προσέγγιση της γλωσσικής επικοινωνίας έχει θεμελιωθεί στα πλαίσια της αγγλοσαξονικής αναλυτικής φιλοσοφίας από τους Austin (1962) και Searle (1969), οι οποίοι προσέγγισαν την ομιλία ως κοινωνική πράξη. Ελάχιστη μονάδα ανάλυσης σε μια τέτοια προσέγγιση θεωρήθηκε η λεκτική πράξη, η οποία μπορεί να αναλυθεί από την άποψη του επικοινωνιακού σκοπού που ο ομιλητής ή η ομιλήτρια θέλει να επιτελέσει.

Πραγματολογική Κατάκτηση (3 από 8)

- Το ενδιαφέρον είναι ότι δεν είναι όλοι οι τρόποι ισότιμοι και εναλλακτικοί αλλά εκφράζουν αιτήματα με περισσότερο ή λιγότερο άμεσο τρόπο. Η επιλογή μιας συγκεκριμένης γλωσσικής δομής εξαρτάται φυσικά από το όλο πλαίσιο επικοινωνίας όπως το τι ακριβώς συμβαίνει, σε ποια άτομα απευθυνόμαστε, ποια ακριβώς είναι η φύση του αιτήματος κλπ.

Πραγματολογική Κατάκτηση (4 από 8)

- Η Shatz (1978, 1982, 1983) ισχυρίζεται επιπλέον ότι είναι και εξελικτικά οι πιο εύκολες πράξεις επειδή η πρωταρχική χρήση της γλώσσας φαίνεται να είναι η έκφραση κάποιας επιθυμίας να εκπληρωθούν οι ανάγκες μας -σε αντίθεση π.χ. με μεταγενέστερες χρήσεις όπως η περιγραφή των φαινομένων του κόσμου.

Πραγματολογική Κατάκτηση (5 από 8)

- Έχει καταρχήν παρατηρηθεί ότι τα παιδιά αρχίζουν νωρίς στην προσχολική ηλικία μόνο με άμεσους τρόπους έκφρασης αιτημάτων για να φτάσουν σταδιακά σε έμμεσους τρόπους (Read & Cherry, 1978).
- Η Ervin-Tripp (1977) αναφέρει π.χ. ένα τετράχρονο παιδί που είπε... Συγνώμη, το δωμάτιό μου είναι άνω-κάτω...., για να ζητήσει βοήθεια στο να το τακτοποιήσει. Η κατανόηση των έμμεσων αιτημάτων φαίνεται πως πραγματοποιείται ακόμη νωρίτερα.

Πραγματολογική Κατάκτηση (6 από 8)

- Το γεγονός πάντως ότι τα έμμεσα αιτήματα είναι πιο περίπλοκα αντανακλάται και στο ότι οι γονείς τα αποφεύγουν στην ομιλία που απευθύνουν στα παιδιά, σε περίπτωση που κρίνουν ότι μπορεί να δημιουργηθούν προβλήματα κατανόησης (Schneiderman, 1980).

Πραγματολογική Κατάκτηση (7 από 8)

- Η Bates (1976) έλεγξε π.χ. τον τρόπο με τον οποίον ζητούν τα παιδιά μια καραμέλα στα πλαίσια ενός πειράματος. Σε όλες τις ηλικίες, προτιμούν άμεσους τρόπους έκφρασης διατυπώνοντας συνήθως απευθείας το τι θέλουν και χρησιμοποιώντας συχνά την προστακτική.

Πραγματολογική Κατάκτηση (8 από 8)

- Τείνουν να χρησιμοποιούν πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, όπως:
 - *θα μπορούσες παρακαλώ να μου δώσεις μια καραμέλα;*
- Σε ακόμη μεγαλύτερες ηλικίες, μπορούν να κατανοήσουν και να χρησιμοποιήσουν ακόμη και υποθετικές προτάσεις για την έκφραση αιτημάτων, όπως:
 - *εάν έχετε την καλοσύνη, μου δίνετε μια καραμέλα;*

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ανοιτά μαθήματα
opencourses

Ανάπτυξη Επικοινωνιακών Ικανοτήτων

Ανάπτυξη Επικοινωνιακών Ικανοτήτων

- Τα προβλήματα που διέπουν την ομιλία των παιδιών της σχολικής ηλικίας είναι συνήθως επικοινωνιακά και πολύ λιγότερο γλωσσικά. Κατά την προσχολική ηλικία, τα παιδιά χρησιμοποιούν συνήθως τη γλώσσα σε πολύ οικείες περιστάσεις για συνομιλία με οικεία πρόσωπα και για οικεία θέματα.

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ανοιτά μαθήματα
opencourses

Πραγματολογικές Γνώσεις

Πραγματολογικές Γνώσεις (1 από 3)

- Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι γλωσσικές εκφράσεις είναι διαφορετικές στις περιπτώσεις που το φυσικό πλαίσιο συντελεί στην κατανόηση του μηνύματος από ότι σε εκείνες όπου το φυσικό πλαίσιο απουσιάζει παντελώς. Στην πρώτη περίπτωση, το θέμα αναφοράς μπορεί να προσδιοριστεί με βάση γλωσσικά αλλά και εξωγλωσσικά στοιχεία, εφόσον είναι συνήθως άμεσα ορατό και μπορούμε ακόμη και να το δείξουμε.

Πραγματολογικές Γνώσεις (2 από 3)

- Οι Glucksberg, et al., (1966) πρώτοι ανέδειξαν αυτά τα προβλήματα σε μια κλασική πλέον έρευνα. Ανέθεσαν σε παιδιά σχολικής ηλικίας να περιγράψουν εικόνες σε άτομα που δεν είχαν πρόσβαση σε αυτές τις εικόνες και βρήκαν ότι τα παιδιά χρησιμοποιούσαν γλωσσικές δομές που θα ήταν κατάλληλες μόνο εάν τα άτομα έβλεπαν τις εικόνες.

Πραγματολογικές Γνώσεις (3 από 3)

- Μια αφήγηση παρουσιάζει ένα θέμα ξεκομμένο από το αρχικό του πλαίσιο και συχνά σε άτομα που δεν έχουν ιδέα για τα γεγονότα της αφήγησης και τις συνθήκες στις οποίες συνέβησαν. (Glucksberg & Dansk, 1975)

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ανοικτά μαθήματα
opencourses

Κειμενικές Γνώσεις

Κειμενικές Γνώσεις (1 από 9)

- Η Garvey (1984) αναφέρει ότι δίχρονα παιδιά που παίζουν υποκρινόμενα ότι απαντούν στο τηλέφωνο μας δίνουν μια τηλεφωνική συνομιλία όπου τα μόνα στοιχεία που εμπεριέχονται είναι το άνοιγμα και το κλείσιμο όπως: *Εμπρός... Γεια σου*. Αργότερα προσθέτουν ενδιάμεσα στοιχεία που εξακολουθούν ωστόσο να λειτουργούν ως άνοιγμα και ως κλείσιμο, όπως *Εμπρός. Τι κάνεις;... Θα τα πούμε αύριο. Γεια σου*. Ουσιαστικό περιεχόμενο τα τηλεφωνήματα στα παιχνίδια των παιδιών αποκτούν ακόμη αργότερα.

Κειμενικές Γνώσεις (2 από 9)

- Τα αφηγήματα αποτελούν ένα από τα πιο μελετημένα γένη ομιλίας (Rumelhart, 1975; Thorndyke, 1977; Labov, 1972). Μερικές ενδεικτικές υποθέσεις για τη δομή τους είναι οι εξής: Διακρίνονται βέβαια πάντα από ένα άνοιγμα και ένα κλείσιμο που στα παραμυθία....
- π.χ. είναι το *Μια φορά κι έναν καιρό...* καθώς και το *Ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.....*

Κειμενικές Γνώσεις (3 από 9)

- Ο Labov (1972) προσθέτει ότι συχνά τα αφηγήματα των ενηλίκων εμπεριέχουν και μια αξιολόγηση της ιστορίας -δηλαδή μια τοποθέτηση του αφηγητή ή της αφηγήτριας πάνω στα γεγονότα όπως *Άσε! Τέτοιο επεισόδιο δεν έχει ξαναγίνει!*
- Έχουν υπάρξει αρκετές μελέτες της ανάπτυξης αφηγηματικών ικανοτήτων στα παιδιά (Peterson & McCabe, 1983; Bamberg, 1987).

Κειμενικές Γνώσεις (4 από 9)

- Η Garvey (1984) ανέφερε ότι οι μηχανισμοί ελλειπτικότητας δεν είναι τόσο αναπτυγμένοι στα παιδιά, γι' αυτό και η ομιλία τους εμπεριέχει πολλά πλεοναστικά στοιχεία.
- Το κυριότερο είναι ότι τα παιδιά δεν κατέχουν τις απαιτούμενες ικανότητες χρήσης των αναφορικών στοιχείων, με αποτέλεσμα οι αφηγήσεις τους να είναι προβληματικές ακόμη και στη σχολική ηλικία (Wigglesworth, 1990).

Κειμενικές Γνώσεις (5 από 9)

- Μερικοί σύνδεσμοι που θα μπορούσαμε στα ελληνικά να αποδώσουμε ως «και», «γιατί», «αφού», «αλλά», «όμως», φαίνεται πως χρησιμοποιούνται σωστά και συστηματικά από νωρίς στην προσχολική ηλικία (Lust & Mervis 1980).
- Χρησιμοποιείται κυρίως για να εκφράσει πρόσθεση στοιχείων αλλά και αντίθεση και αιτία κλπ., και η πολλαπλή αυτή σημασιολογική χρήση δε χαρακτηρίζει μόνο τη γλώσσα των παιδιών αλλά και των ενηλίκων (Peterson & McCabe 1988).

Κειμενικές Γνώσεις (6 από 9)

- Οι συνομιλίες απαιτούν ωστόσο δικούς τους κανόνες οργάνωσης διαφορετικούς φυσικά από αυτούς που διέπουν τους μονολόγους (Schiffrin, 1988). Υπάρχουν αυστηρές αρχές ως προς το ποιο άτομο μιλά, πότε και πώς.
- Ο Trevarthen (1979) αποκαλεί πολύ χαρακτηριστικά τις πρώτες επικοινωνιακές συναλλαγές ανάμεσα στα βρέφη και στα ενήλικα άτομα πρώτο-συνομιλίες, επειδή στηρίζονται σε αρχές ως προς την εναλλαγή των συμμετεχόντων ατόμων στο όλο επικοινωνιακό επεισόδιο.

Κειμενικές Γνώσεις (7 από 9)

- Η Shatz (1978) αναφέρει ότι ακόμη και δίχρονα παιδιά αναστατώνονται και παραπονούνται όταν οι άλλοι/ες δεν αντιδρούν στα λεγόμενά τους σε μια απόπειρα συνομιλίας. Και η Ochs Keenan (1974) έδειξε ότι τα παιδιά εξασκούνται μερικές φορές σε συνομιλίες χωρίς νόημα -με λέξεις και προτάσεις που δημιουργούν για να παίξουν και μόνο- συνομιλίες που ακολουθούν ωστόσο τις στοιχειώδεις αρχές της εναλλαγής και συνεργασίας συνομιλητών/ριών.

Κειμενικές Γνώσεις (8 από 9)

- Η Shugar (1981) έδειξε ότι τρίχρονα παιδιά ήταν πολύ λιγότερο πρόθυμα να συνεχίσουν μια συνομιλία που άρχισε ένα άλλο άτομο σε σύγκριση με τετράχρονα παιδιά που το έκαναν συστηματικά.
- Υπάρχουν ακόμη περιπτώσεις όπου η συνέχιση μιας συνομιλίας παραβιάζει στοιχειώδεις αρχές, όπως είναι η ανάγκη ένα εκφώνημα να είναι σχετικό με το προηγούμενο.

Κειμενικές Γνώσεις (9 από 9)

- Σε ένα πείραμα (Ackerman, 1981) που παραβίασε συστηματικά αυτή την αρχή, παιδιά της τρίτης δημοτικού φάνηκαν ικανά όχι μόνο να συνειδητοποιήσουν την παραβίαση αλλά και να την ερμηνεύσουν σε ποσοστό 73%, σε αντίθεση με παιδιά της πρώτης δημοτικού που έκαναν το ίδιο μόνο σε ποσοστό 37%.

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ανοιτά μαθήματα
opencourses

Κοινωνιογλωσσικές Γνώσεις

Κοινωνιογλωσσικές Γνώσεις (1 από 4)

- Είναι βέβαιο ότι κάθε φορά που μιλούμε, προσαρμόζουμε την έκφρασή μας έτσι ώστε να λάβουμε υπόψη κοινωνικά πολιτισμικά στοιχεία. Ακολουθούμε καταρχήν πολιτισμικά καθορισμένες συνήθειες ομιλίας.
- Υπάρχουν ακόμη, συνήθειες επικοινωνίας που καθορίζονται από κοινωνιολογικές μεταβλητές όπως οι σχέσεις εξουσίας των συνομιλούντων ατόμων.

Κοινωνιογλωσσικές Γνώσεις (2 από 4)

- Μάλιστα, οι παρεμβάσεις των γονιών στην ομιλία των παιδιών αφορούν συχνά τέτοιους είδους συμβάσεις και όχι τις γραμματικές διαστάσεις της ομιλίας (Garvey, 1984).
- Μια από τις πιο συστηματικές σχετικές μελέτες που διαθέτουμε είναι αυτή της Ochs (1988) για την κατάκτηση των γλωσσικών και επικοινωνιακών ικανοτήτων των παιδιών ενός χωριού της Σαμόα.

Κοινωνιογλωσσικές Γνώσεις (3 από 4)

- Για παράδειγμα, ακόμη και δίχρονα παιδιά μιλούν με μωρουδίστικο τρόπο στα μικρότερα ενώ μιλούν για το ίδιο θέμα σε ίδιες περιστάσεις με πιο ώριμο τρόπο όταν απευθύνονται σε μεγαλύτερα άτομα (Shatz & Gelman, 1973). Ακόμη και παιδιά δυόμισι ετών ξέρουν ότι μπορούν να δώσουν οδηγίες σε προστακτική όταν μιλούν σε υφιστάμενα άτομα ενώ χρησιμοποιούν πιο πλάγιους τρόπους με άτομα που θεωρούν κοινωνικά ανώτερά τους (Corsaro, 1979).

Κοινωνιογλωσσικές Γνώσεις (4 από 4)

- Η Andersen (1990) έδειξε ότι παιδιά ηλικίας τεσσάρων έως επτά ετών έπαιζαν το ρόλο του πατέρα δίνοντας οδηγίες με βάση περισσότερες προστακτικές σε σχέση με το ρόλο της μητέρας και το ίδιο ίσχυε όταν έπαιζαν το ρόλο του γιατρού σε σχέση με αυτόν της νοσοκόμας. Μπορούν ακόμη να αναγνωρίσουν συγκεκριμένες εκφράσεις ως τυπικές μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας π.χ. ως τυπικά γυναικείες ή ανδρικές τουλάχιστον στην ηλικία των έξι ετών (Edelski, 1977).

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ανοιτά μαθήματα
opencourses

Γλωσσικές Πράξεις

Γλωσσικές Πράξεις (1 από 6)

- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη γλώσσα για να κάνουμε πράγματα. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη γλώσσα για να δώσουμε υποσχέσεις, να βάλουμε στοιχήματα, να εκδώσουμε προειδοποιητικές ανακοινώσεις, να βαφτίσουμε πλοία, να προτείνουμε υποψηφίους, να δώσουμε συγχαρητήρια ή ένορκες καταθέσεις. Η θεωρία των γλωσσικών πράξεων περιγράφει πώς γίνεται αυτό.

Γλωσσικές Πράξεις (2 από 6)

- Λέγοντας Σε προειδοποιώ ότι υπάρχει ένα τσοπανόσκυλο στην ντουλάπα, δε λέμε απλώς κάτι, αλλά προειδοποιούμε κάποιον. Τα ρήματα στοιχηματίζω, υπόσχομαι, προειδοποιώ κτλ. είναι επιτελεστικά ρήματα.
- Σε όλες αυτές τις προτάσεις ο ομιλητής είναι το υποκείμενο το οποίο, εκφωνώντας την πρόταση, εκτελεί και κάποια επιπλέον ενέργεια, όπως την πρόκληση, την πρόταση υποψηφίου ή την παραίτηση.

Γλωσσικές Πράξεις (3 από 6)

- Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε, εάν θέλουμε, ένα πραγματικό επιτελεστικό ρήμα:
 - Δηλώνω ότι βρέχει.
 - Ρωτώ εάν βρέχει.
 - Σε διατάζω να φύγεις.
- Όταν εξετάζουμε τις γλωσσικές πράξεις, η σπουδαιότητα του περικειμένου είναι προφανής.

Γλωσσικές Πράξεις (4 από 6)

- a) Σταμάτησες να αγκαλιάζεις το σκύλο σου;
- b) Ποιος αγόρασε τις ρακέτες;
- c) Ο Γιάννης δε γράφει ποιήματα πια.
- d) Ο νυν βασιλιάς της Γαλλίας είναι φαλακρός.
- e) Θα ήθελες άλλη μια μπίρα;

Γλωσσικές Πράξεις (5 από 6)

- Η πρόταση **α** είναι ακατάλληλη εάν το πρόσωπο στο οποίο απευθύνεται δεν έχει αγκαλιάσει ποτέ το σκύλο του. Στην πρόταση αυτή όμως ο ομιλητής δείχνει να προϋποθέτει, ή να υποθέτει, ότι είναι αλήθεια πως ο ακροατής κάποια στιγμή στο παρελθόν αγκάλιαζε το σκύλο του. Στην πρόταση **β** υπάρχει η προϋπόθεση ότι κάποιος έχει ήδη αγοράσει ένα σετ ρακέτες, και στη **γ** υποθέτουμε ότι ο Γιάννης κάποτε έγραφε ποίηση.

Γλωσσικές Πράξεις (6 από 6)

- Είδαμε πρωτύτερα την κάπως παράξενη πρόταση δ, την οποία αποφασίσαμε πως μπορούμε να την καταλάβουμε ακόμα κι αν η Γαλλία δεν έχει τώρα βασιλιά. Η χρήση του οριστικού άρθρου συνήθως προϋποθέτει ένα υπαρκτό αντικείμενο αναφοράς. Όταν οι προϋποθέσεις είναι ανακόλουθες με την πραγματική κατάσταση του κόσμου, το εκφώνημα ακούγεται παράξενο, εκτός κι αν οι συμμετέχοντες δημιουργούν ένα κοινό φανταστικό περιβάλλον, όπως π.χ. συμβαίνει στο θέατρο.

Βιβλιογραφία (1 από 3)

- Ackerman, B. (1981), «When is a question not answered? The understanding of young children of utterances violating or conforming to the rules of conversational sequence». *Journal of Experimental Child Psychology*, 31, 487-507.
- Andersen, E. S. (1990). *The Sociolinguistic Skills of Children*. London: Routledge.
- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press.
- Bamberg, M. (1987). *The Acquisition of Narratives*, Berlin: Mouton de Gruyter.
- Bates, E. (1976). *Language and Context: The Acquisition of Pragmatics*, New York: Academic Press.
- Corsaro, W. (1979). «Young children's conception of status and role», *Sociology of Education*, 52, 46-59.
- Edelski, C. (1977). «*Acquisition as an aspect of communicative competence: Learning what it means to talk like a lady*» In: Ervin- Tripp & Mitchell-Kernan (eds.).
- Ervin-Tripp, S. & Mitchell-Kernan, C. (eds.) (1977a), *Child Discourse*. New York: Academic Press. :
- Garvey, C. (1984). *Children's Talk*. Oxford: Fontana.
- Glucksberg, S. & Danks, J.H. (1975). *Experimental Psycholinguistics: An Introduction*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum.
- Glucksberg, S., Krauss, R. & Weisberg, R. (1966). «Referential communication in nursery school children: methods and some preliminary findings». *Journal of Experimental Child Psychology*, 3, 333- 342.
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Βιβλιογραφία (2 από 3)

- Lust, B. & Mervis C. (1980). «The development of coordination in the natural speech of young children». *Journal of Child Language*, 7, 279-304.
- Ochs-Keenan, E. (1974). «Conversational competence in children», *Journal of Child Language*, 1, 163-184.
- Ochs, E. (1988). *Culture and Language Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Peterson, C. & McCabe, A. (1983). *Developmental Psycholinguistics: Three Ways of Looking at a Child's Narrative*. New York: Plenum.
- Peterson, C. & McCabe, A. (1988). «The connective and as discourse glue». *First Language*, 8, No. 22, 19-28.
- Rumelhart, D. (1975). «Notes on a schema for stories» D. Bobrow & A. Collins (eds.) *Representation and Understanding: Studies in Cognitive Science*, New York: Academic Press.
- Schiffrin, D. (1988). «*Conversation analysis*». In: Newmeyer (ed.) Vol. IV.
- Schneiderman, M. H. (1980). «*Do What I Mean, Not What I Say*»: *Mother's Action-Directives to their Young Children*. Doctoral thesis, University of Pennsylvania.
- Searle, J. (1969). *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shatz, M. (1978). «On the development of communicative understanding: An early strategy for interpreting and responding to messages». *Cognitive Psychology*, 10, 272-301.
- Shatz, M. (1982). «On mechanisms of language acquisition: can features of the communicative environment account for development?». In: Wanner & Gleitman (eds.), 102-127.

Βιβλιογραφία (3 από 3)

- Shatz, M. & Gelman, R. (1973). «The development of communication skills: modifications in the speech of young children as a function of listener». *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 38(5), No. 152.
- Shugar, G. (1981). «Early child discourse analyzed in the dyadic interaction unit». *International Journal of Psycholinguistics*, 8, 55-78.
- Thorndyke, P. W. (1977). «Cognitive structures in comprehension and memory of narrative discourse». *Cognitive Psychology*, 9, 77-110.
- Trevarthen, C. (1979). «Communication and co-operation in early infancy: a description of primary intersubjectivity» In: Bullowa
- Wigglesworth, G. (1990). «Children's narrative acquisition». *First Language*, 10, 105-125.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Τεχνολογικό Ίδρυμα Ηπείρου. Ευγενία Τόκη. Γλωσσική Ανάπτυξη.

Έκδοση: 1.0 Ιωάννινα, 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.teiep.gr/courses/LOGO131/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κλπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ταφιάδης Διονύσιος
Ιωάννινα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη Δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης